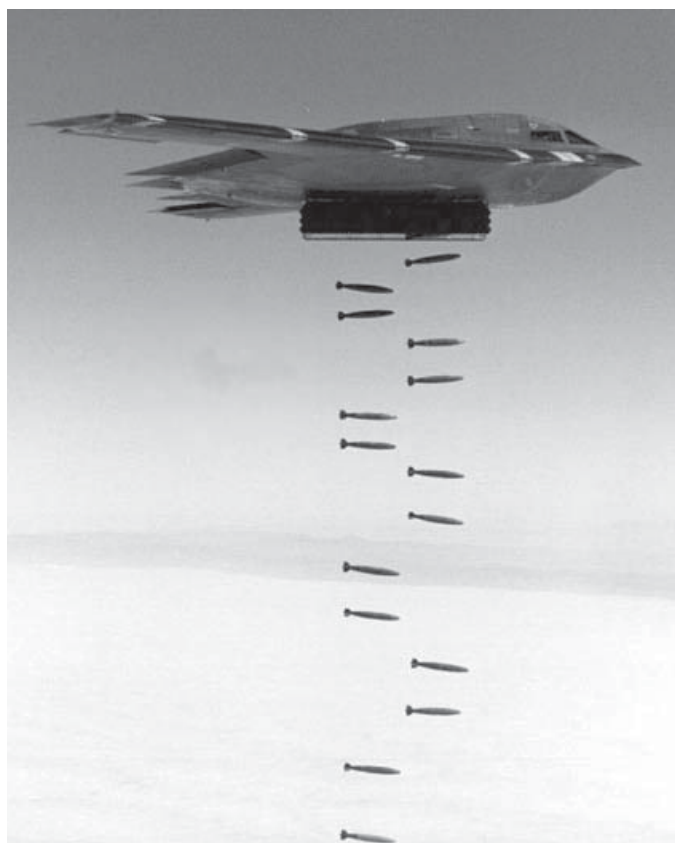

Kapitalismus: systém válek a cyklických krizí

**A MY zas máme
platit za jejich systém**

Fiktivní sjezd KSČ z roku 1968

V pátek 10. října se v rámci akcí uměleckého projektu Tina.b uskutečnila neobvyklá preformace. Jejím jádrem byl podle slov organizátorů rekonstrukce „historické události: XIV. sjezdu Komunistické strany Československa, známého jako „Vysočanský sjezd“. V této události spatřujeme průsečík zásadních historických, společenských a politických významů, který může posloužit jako výchozí bod pro otevření otázek spojujících přítomnost s událostmi roku 1968.

XIV. sjezd Komunistické strany Československa se odehrál během jednoho dne, 22. srpna 1968, v jídelně hale závodů ČKD v Praze. Sjezd byl zahájen za mimořádných podmínek, den po vstupu armád států Varšavské smlouvy do ČSSR. Čelní představitelé československé vlády a Strany, Alexander Dubček, Oldřich Černík, Josef Smrkovský a další byli v této době internováni v Moskvě za účelem jednání, která 26. srpna vyvrcholila podepsáním tzv. „moskevského protokolu“ a následně položila základ éře „normalizace“ v Českoslo-

vensku.“

V rámci této rekonstrukce bylo účastníkům položeno několik otázek o historické paměti, odporu, otázce národního a mezinárodního, práci a jejím osudu a socialismu a jeho alternativách. Ke každé otázce vystupovali přihlášení řečníci se svými krátkými projevy.

Zajímavé na celém projektu byly dvě věci. Zprv se odehrával ve výrobní hale vysočanské ČKD, tedy v místě, od kterého je místo sjezdu KSČ před 40-ti lety vzdáleno jen pár kroků.

Druhým zajímavým faktem je to, že celou akci zorganizovali ruští umělci-aktivisté. I na tom je vidět, že debata o významu roku 1968 se v ČR zpožďuje nejen za západní Evropou, ale i za nejprogresivnějšími skupinami v Rusku.

Na akci se i přes bohužel slabou propagaci dostavilo na 40 lidí, bohužel kvůli technickým problémům a chladu řada z nich nevydržela do konce.

Nicméně lze hodnotit tento projekt jako přínosný a podnětný. Jeho autoři také připravují jeho filmové zpracování, které, jak můžeme doufat, se dostane i do České republiky.

JAN MÁJÍČEK

Současný levicový diskurz na Filosofické fakultě UK v Praze

Cílem semináře je seznámit studenty se současnými filosofickými autory, kteří se hlásí k levici, a jejich teoriemi. V rámci semináře budou podniknuty také exkurzy do sociologie, politologie a ekonomie, aby bylo možné pochopit jednotlivé teoretické postuláty

v jejich šíři. Součástí semináře bude i četba a výklad vybraných textů z dané problematiky podle koncepce přednášejícího. Jako doplněk může být promítnut film, po němž bude následovat diskuse.

Přesný program semináře nalezete na ufar.ff.cuni.cz

**čtvrtek, 19.10 - 20.55,
místnost 217, hlavní budova**

Krize všude kolem

Česká vládní koalice sahá na samé dno. Vleklá krize kolem šefa lidovců Čunka je o to pozoruhodnější, že ve straně nevedla k viditelným konfliktům, ale že si naopak nikdo neví rady s tak očividným velkohlubým hlupákem a strana se potácí na hranici volitelnosti.

Rozhádanost zelených je naopak už legendární.

Krize domácí

Kapitál však stál zatím jednoznačně za vládou, která utočila na životní podmínky pracujících. Ale za posledních měsíců ztratila vláda poslední zbytky legitimacy – už v červnovém čísle Solidarity jsme vyjmenovali na titulní stránce celou řadu protestů z rostoucí vlny odporu proti vládní politice.

Vláda přestala plnit obdávku kapitálu a ten má alternativní plán: po malých dávkách zveřejňuje pro změnu něco ze špíny ODS, aby ji dále oslabil a přinutil k velké koalici, popř. k opoziční smlouvě mezi ODS a ČSSD. Sociální demokracie a hlavně odborářští předáci by přestali remcat a pokračovalo by se v rozdávání státního majetku do soukromých rukou jako za Zemana.

Jenže tuto krizi nyní zastínila krize další, mnohem mohutnějších rozměrů. Americká hypoteční krize slaví první narozeniny a přeměnila se v krizi celého finančního systému, jak jsme předpovídali v článku Costase Lapavitsase v našem únorovém čísle.

Krize americká

Druhý týden letošního října se stal nejčernějším v dějinách newyorské burzy, která ztratila 18% své hodnoty, celkem ztratila od své rekordní výše před rokem více než 40% hodnoty. Říjnové ztráty přitom přišly po taktéž rekordním „záchranném balíku“ ve výši 700 miliard dolarů, který měl zastavit paniku na peněžních trzích. Jenže špatných úvěrů v rukou bank mohou být až 3 bilióny dolarů, doposud skrývané před ostatními peněžními institucemi. To bylo možné kvůli deregulaci bankovníctví, které nabralo plný dech za Clintona a Bushe jr.

Tato deregulace měla dvojí smysl. Jednak znamenala větší moc pro korporace. Prudkým, nekontrolovaným přílivem či odlivem spekulativního kapi-

tálu korporace „hlasují“ o tom, jak se jim líbí politika určitého státu či regionu, a trestají politiku prováděnou v zájmu většiny obyvatelstva. A na druhou stranu tato deregulace umožnila „bubblenomics“, růst tažený umělou poptávkou z takzvané bubliny nadhodnocených aktiv.

Nyní žádná banka nevěří účetnictví druhé a banky si mezi sebou neposkytují ani krátkodobé úvěry, které jsou mazadlem kapitalistického soukolí.

Krize evropská

Zatímco newyorská burza ztratila za jediný den (29.9.) bilion dolarů a tamní zapřísáhlí neoliberalové prováděli největší zestátnění v dějinách lidstva, český ministr financí Kalousek nás uklidňoval. Prý jen skončily „výjimečně dobré časy“ a nastanou doby „normální“. Prý české hospodářství neohrožuje finanční krize, ale spíše „jen“ recese v Německu.

Jenže těch skvělých časů si mnoho Čechů ani nevšimlo, ostatní nejspíš nevnímali přibližování se životní úrovni Německa jako něco až tak zvláštního, když vše kolem patří německým a dalším zahraničním firmám. Spíš se to považovalo za odměnu za neustálé utahování opasků za Klausových vlád v 90. letech.

Že by toto myslel Kalousek „normálními časy“?

I podle ekonoma Švejnara je prý české bankovníctví izolované a i zahraniční vlastníci českých bank jsou v pořádku. Jenže od té doby vyhlásil Island státní bankrot, Nizozemí a Británie zestátnily část bank a v Německu pumpují peníze do přední hypoteční banky. Ukázalo se, že evropské banky skupovaly ve velkém americké hypoteční půjčky zabalené do obskurních finančních derivátů. Spekuluje se i o tom, že kvůli ještě větší deregulaci utahují evropské banky ještě horší bilanci než ty americké.

Sarkozy pozval na summit

ekonomicky nejsilnější státy EU, aby společně čelily finanční krizi, ale dokázaly se dohodnout jen na prohlášení, že každá vláda bude postupovat podle svého uvážení, vždy však v koordinaci s ostatními. Sotva se Merkelová vrátila do Berlína, překvapila ostatní evropské politiky prohlášením, že německá vláda ručí za vklady v německých peněžních ústavech.

Navíc si EU sama předepsala tvrdší neoliberalní režim než USA. Zákon z roku 1985 nesmírně ztíží záchranu zkrachovalých bank národní vládou. Evropská centrální banka má jako jediný předepsaný cíl zkrocení inflace, zatímco Fed má udržovat na uzdě i nezaměstnanost. Neoliberalní dogma tak může znamenat, že USA budou koordinovanými státními dosahy schopné lépe čelit krizi než Evropa, která se jen pásala na amerických hypotečních trzích.

Kalousek tak vaří z vody – jeden den prohlašuje, že o žádné záruce klientům českých bank neuvažuje, hned další den tuto záruku ohlásí. Kritizuje EU za nedostatek koordinace při obraně eura, ale zároveň kritizuje Spojené státy za etatické zásahy do trhů.

Jeho jedinou kvalifikací se v těchto dnech zdá být jeho členství v KDU-ČSL: aspoň se může modlit.

Krize ideologická

Minulý rok popsal Alan Greenspan, bývalý šéf amerických financí, wallstreetské žraloky jako „oplodňující včelky“. Nyní ho Financial Times portrétovaly spolu s Thatcherovou a Reaganem, jak mizí pod vlnou aktuálních událostí. I v Čechách je nápadné, že všichni komentátoři se neustále potřebují vzájemně ujišťovat, že kapitalismus je nejlepší všech možných systémů. Každý druhý den hlásí Mladá fronta konec krize, jen aby následující titulní stránka ukazovala ještě hlubší propad trhů.

Bylo by chybou brát neoliberalní ideologii příliš vážně – vlády vždy zasahovaly v prospěch významných ohrožených firem. Před 15 lety prozkoumali ekonomové Ruigrok a van Tulder největších sto amerických firem a zjistili, že minimálně 20 z nich by bývaly nepřežily bez vládní pomoci a že se velká část ostatních firem také spoléhala na podporu vlád. Jejich závěr byl, že vládní zásahy „byly za poslední dvě století spíš pravidlem než výjimkou“.

Neoliberalní rétorika platila vždy jen pro ty ostatní: jak pro vlastní obyvatelstvo, které se mělo vzdát všech nároků na ochranu před kapitálem, tak pro menší národní ekonomiky, které se měly vždy bezpodmínečně otevírat západnímu kapitálu.

Státní zásahy minulých týdnů jsou však tak obrovské, že předčí vše v dosavadních dějinách kapitalismu. Přesto nezabraly a panika na trzích pokračuje. Není divu, mnoho ekonomů to předpovědělo.

Navržených 700 miliard dolarů na odkupování špatných úvěrů není ničím jiným než zlatým padákem pro celou americkou vládnoucí třídu. Je to americká obdoba české Konsolidační banky, která byla zdrojem obohacování naší „ekonomické elity“. Zatímco vlády privatizují zisky, ztráty „soukromých subjektů“ zespo- lečenšťují.

Krizová řešení

Ministr financí USA Henry Paulson sám ještě před dvěma roky pracoval jako šéf velkého bankovního holdingu Goldman Sachs, pak dostal zlatý padák ve výši půl miliardy dolarů a nastoupil do Bushovy vlády.

Když přišel s původním návrhem záchran bankovního sektoru do Kongresu, držel v ruce tři a půl stránky papíru. Přes naléhání vlády a obou stran včetně obou prezident- ských kandidátů návrh napo- prvé neprošlo. Do Kongresu

proudily vzkazy voličů k návrhu, přičemž poměr pro a proti byl kolem jedné k deseti. Kongresmani měli strach o své znovuzvolení.

O týden později návrh Kongresem prošel: narostl na 451 stránek a 850 miliard dolarů s dárky pro všechny možné sponzory poslanců: např. mnohamiliardové daňové úlevy i pro nejziskovější firmy jako jsou Microsoft, Cisco nebo Intel.

Jenže hodit bankéřům a velkým korporacím ohromný balík peněz k ničemu než velkému zadlužení obyčejných Američanů nevede. Kvůli panice si velké podniky všechna aktiva nechávají. Více a více Američanů přichází o své domy, o svou práci a celková situace v hospodářství se každým dnem zhoršuje, zatímco nejbohatší

bohatnou dál. Měřeno dle HDP je nyní už 55% světové ekonomie v recesi: USA, eurozóna, Kanada, Japonsko, Brieň, Austrálie a Nový Zéland. Mluví se i o možnosti bankrotu Kalifornie.

Paulson nyní sestavuje tým pro správu fondů schválených Kongresem ze svých bývalých kolegů - "expertů z Wall Streetu". Jeho 35letý bývalý podřízený z Goldman Sachs Neel Kashkari jim má šéfovat.

Kdyby se tyto peníze např. stejným dílem rozdávaly mezi obyčejné lidi, kteří je často zoufale potřebují na splátky svých úvěrů, okamžitě by proudily zpět do oběhu. Dalším částečným řešením krize by byly státní podporované programy, v USA např. na opravu chátrající infrastruktury, zavádění zelené energetiky či na

zefektivnění zdravotnictví.

Krátkodobě by pomohlo i zestátnění či povinné sloučení peněžních ústavů, což by je přinutilo k půjčování. Právě po tom nyní volají i pravice noviny jako např. anglický Telegraph. Ideologická krize se tak může jen prohlubovat souběžně s krizí ekonomickou.

Krize systému

Marx je jediným ekonomem předkládajícím analýzu kapitalistických krizí, která ob stojí. Na druhé straně stojí lidé jako Alan Greenspan nebo Ben Bernanke, bývalý resp. současný šéffed, kteří pečlivě a dlouhodobě studovali všechny předešlé krize kapitalistického systému a nejrůznější ekonomie, aby těmto krizím předešli. Nyní Greenspan běduje, že

současná krize je první svého druhu a tak hluboká, jaká se vidí jen jednou či dvakrát za století.

Podle Marxe není možné řešit krize kapitalismu na půdě kapitalismu samotného - třídní rozpor mezi superbohatými a pracujícími nutně vede k cyklickým krizím. Greenspan a Bernanke byli pouze schopni tuto krizi odložit, aby byla nakonec o to ničivější.

Ale Marxe bychom měli dnes studovat nejen, abychom lépe rozuměli světu. Kapitalisté se budou snažit řešit krizi opět jednou na náš úkor. Skutečná marxistická tradice a tradice solidárního boje za demokratičtější a svobodnější společnost se tak stane otázkou sebeobrany.

THOMAS FRANKE

Pozoruhodná kniha: Robinsonova „Teorie globálního kapitalismu“

Není to jen další kniha o globalizaci, jakých už vyšla spousta. „Teorie globálního kapitalismu“ s podtitulem „Výroba, třída a stát v transnacionálním světě“ profesora sociologie Williama I. Robinsona z Kalifornské univerzity v Santa Barbaře je novým tvůrčím pohledem na tuto problematiku, který navazuje na významné autory (Arrighiho, Praveye, Wallersteina a další) a přitom neváhá některá jejich stanoviska radikálně popřít. Činí tak velmi dobře dokumentovanou a bohatou argumentací a předložením nového originálního modelu vývoje. Kniha vyšla roku 2004, ovšem Robertsonovy názory vyvolaly už předtím rozsáhlou debatu. Zřejmě proto zní název knihy v originále „A Theory of Global Capitalism“ – neurčitý člen říká, že autor předkládá svou teorii jako jednu z možných, jako příspěvek do debaty. Nicméně velmi přesvědčivý.

Narozdíl např. od Wallersteina Robinson říká, že kapitalismus nekončí, ale přechází

do nové historické fáze. Prožíváme jeho třetí epochální změnu: po fázi prvotní akumulace, volné konkurence a monopolního kapitalismu přichází fáze „transnacionálního globálního kapitalismu“. Robinson se zabývá třemi jeho základními rozměry: transnacionální výrobou, utvářením transnacionální kapitalistické třídy a vznikem transnacionálního státu. Od tří uvedených předchůdců a celkové teorie světového systému se liší v tom, že nová konfigurace kapitalismu se už neopírá o hegemonické státy nebo jejich uskupení (např. USA, EU nebo jihovýchodní Asii) nebo obecněji řečeno o mezistátní systém, v němž probíhá soupeření o hegemonii, ale že se z tohoto systému postupně vynořuje globální stát. Jeho prvky jsou například Světová banka, Mezinárodní měnový fond, davoské Světové ekonomické fórum atd. Robinson přichází s důkladnou analýzou politických, ekonomických a ideologických aspektů této nové konfigurace. Národní

státy přitom nemizí, ale jsou postupně přetvářeny a různými způsoby zasazovány do nové vznikající konfigurace, jež má zajistit uspokojivější akumulaci kapitálu v měnících se globalizovaných podmínkách. Uspokojivější pro transnacionální kapitalistickou třídu, která se v tomto procesu formuje a postupně buduje svůj transnacionální stát. Tento proces postupuje metodou pokusů a omylů, není v zásadě řízen jako celek nějakou ideologickou doktrínou. Je pragmatický a ještě zdaleka nedovedl transnacionální konfiguraci ke zralosti – ta se ještě musí dělit, často nejasným a zmateným způsobem, s národními státy o výkon funkcí nutných k zajišťování další akumulace kapitálu.

Pro Robinsonovu analýzu je jedním ze základních momentů vztah práce a kapitálu. Jeho přístup je tedy – použijeme-li známé rozlišení – spíše marxovský než weberovský. Robinson má v tomto ohledu blíže k Harveyovi a „škole regulace“,

případně k Arrighimu než k Wallersteino. V závěrečné čtvrté části knihy se zabývá protirečením globálního kapitalismu a budoucností globální společnosti. Bude v ní probíhat boj o hegemonii mezi transnacionální kapitalistickou třídou a silami lidového odporu, zatím ovšem značně nezralými a nevykrytalizovanými. „Globální antihegemonický boj proti transnacionálnímu kapitálu se musí stát globálním bojem za demoratickou socialistickou alternativu“, uzavírá Robinson svou knihu. Její český překlad se připravuje

RUDOLF PŘEVÁRIL

Robinson, William I. A theory of global capitalism: production, class and state in a transnational world. The Johns Hopkins University Press, Baltimore 2004, xvi + 200 stran. ISBN 0-8018-7884-5 (vázaná), ISBN 0-8018-7927-2 (paperback).

Selhání systému

Svět se valí nejhorší ekonomická krize od krachu v roce 1929. ALEX CALLINICOS rozebírá faktory, které pohánějí současnou politickou nestabilitu.

Svět udělal v létě a na počátku podzimu 2008 velký krok k ještě větší ekonomické a geopolitické nestabilitě. Úvěrová krize, která začala v srpnu 2007 zamrznutím finančního trhu, ukazuje všechny znaky nastupující globální ekonomické krize. A snaha Spojených států upevnit svou pozici jakožto hegemonického kapitalistického státu vyvolává po krátké srpnové válce mezi Ruskem a Gruzíí potencionálně velmi nebezpečnou konfrontaci s Moskvou. Nikdy ještě nebylo tolik třeba silné anti-kapitalistické a antiimperialistické levice.

Měsíce po začátku úvěrové krize mnozí establišmentoví komentátoři tvrdili, že se to vstřebá. Důvody se lišily: že krize zasáhne jen finanční trhy nebo volné trhy „anglosaských“ ekonomik, že eurozóna nadále silně poroste, že „velké rozvíjející se trhy“ jako jsou Čína a Indie se „oddělily“ od Spojených států a stanou se motory světového kapitalismu. Vývody byly ale vždy stejné. Alan Greenspan, bývalý předseda Fedu (americké centrální banky) v létě prohlašoval, že „nejhorší už je za námi.“

Musel se cítit jako hlupák, když 15. září zachvátil po krachu světové investiční banky Lehman Brothers Wall Street chaos. Nyní je jasné, že dochází ke globálnímu zpomalení ekonomiky, jež má vliv na všechny hlavní oblasti světového kapitalismu. Jako vždy, je zpomalení nerovnoměrné. Podle údajů za poslední období, v druhé čtvrtině roku 2008 stagnovaly ekonomiky eurozóny, Japonska, Británie a Kanady, zatímco americká ekonomika, tam kde krize začala, vzrostla meziročně o 3,3 procenta. Kapitál začíná opouštět ekonomii

ky rozvíjejících se trhů: 29,5 miliardy dolarů mezi červnem a zářím. Šanghaiská burza se propadla v prvních osmi měsících roku 2008 o 57 procent.

V pozadí rozvíjející se ekonomické krize jsou tři mechanismy. První je úvěrová krize. Na začátku tohoto desetiletí se Greenspan a jeho kolegové centrální bankéři snažili předejít všeobecnému útlumu kvůli poklesu americké ziskovosti

Druhým mechanismem je inflace. Úvěry poháněné oživení ekonomiky USA a překotná čínská expanze jakožto dodavatele levně vyráběného zboží do USA umožnily světové ekonomice v průběhu prvního desetiletí tohoto století růst. Rostoucí poptávka zvýšila cenu ropy a další přírodních surovin – ačkoliv prudký propad v cenách ropy z jejich vrcholu v červenci, kdy bylo 150 dolarů

voleným centrálním bankéřům moc k nastavování úrokových sazeb. Většinou se jí používá k udržení nízké inflace. Za současných okolností to znamená, že centrální banky jsou pod tlakem, aby držely úrokovou míru vysoko, i přesto, že to bude mít vliv na další prodražování a nedostupnost úvěrů. Evropská centrální banka dala jasně najevo, že recese je přijatelnou cenou za snížení inflace.

Posledním mechanismem pohánějícím krizi je fluktuace směnných kurzů. Fed, vzhledem k tomu že USA jsou předním kapitalistickým státem, je mnohem méně nesmělý ve snižování úrokové míry ke stimulaci růstu, než jsou jeho partneři ve světě. To může vest k tomu, že investoři už nebudou nadále chtít držet dolar, pokud je návratnost někde vyšší. Bushova

administrativa více či méně otevřeně prováděla politiku levného dolaru, aby zvýšila konkurenceschopnost amerického exportu.

Pád dolaru – mezi léty 2002 a 2008 klesl o čtvrtinu – byl urychlen začátkem úvěrové krize. Výsledkem bylo nabuzení amerického vývozu, který se stal levnější. Téměř veškerý růst, který zaznamenala americká ekonomika v druhém čtvrtletí roku 2008, odráží vyšší vývoz než dovoz. Obrácený efekt to má ale jinde. Směnný kurz eura, největšího konkurenta dolaru jakožto světové rezervní měny, prudce vzrostl.

Zdražením exportu došlo ke zpomalení ekonomického růstu. Velký problém je to pro Německo, které se během posledních let stalo díky brutální průmyslové reorganizaci, které prudce snížila mzdy, největším světovým vývozcem. Ještě zra-

tím, že zaplavili americkou a světovou ekonomiku levnými úvěry. Výsledkem byla spekulativní bublina, která se usadila na trhu s nemovitostmi (nejen v USA, ale také např. v Británii, Irsku a Španělsku), jež praskla v srpnu 2007.

Obrovské špatné dluhy, které byly americkým a evropským bankám ponechány na krku, plus nejistota, která z bank je v největších potížích, paralyzovaly globální finanční trhy. Banky přestaly půjčovat jedna druhé. Tím jak se rozvíjí celková recese, budou tímto vytvořeny zpětné vlivy, které celou situaci ještě zhorší. Jak firmy krachují a domácnosti zjišťují, že nemohou zvládnout své dluhy díky inflaci a/nebo nezaměstnanosti, uvěznou banky s ještě špatnějšími půjčkami. A protože dostupnost úvěrů je klíčovou podmínkou pro další akumulaci kapitálu, jde o velmi závažný problém.

za barel, na 100 dolarů za barel v polovině srpna podtrhuje důležitou roli, kterou hrají finanční spekulace na trhu s komoditami.

Vysoká inflace má dvojnásob negativní dopad na současnou situaci. Zaprvé snižuje reálné příjmy. Pro mnoho lidí na tzv. globálním jihu to může znamenat rozdíl mezi přežitím a smrtí hladem. Ale i když je dopad méně dramatický, mají lidé méně prostředků, které mohou utratit za zboží a služby. Jak ukázal každý po svém, Karel Marx i John M. Keynes, méně utrácení znamená, že pracující, kteří vyrábějí zboží nebo poskytují služby, budou propuštěni, což vede ke klesající spirále dalšího snížení poptávky a zaměstnanosti.

Zadruhé, jedním z hlavních efektů triumfu neoliberalismu v posledních 30 letech bylo zahájení nového režimu hospodářské politiky. Ten dal ne-

nitelnější je Japonsko, jehož slabé zotavení po krizi v 90. letech bylo taženo výlučně vývozem.

Komplexnost kapitalistického hospodářského systému, v němž spolu navzájem interagují různé mechanismy a tendence, znamená, že je těžké předvídat směr či závažnost současné krize. Problém ilustrují směnné kurzy. V počátečních měsících roku 2008 spadl dolar o 7 procent, na počátku září vzrostl o 10. To se stalo pravděpodobně proto, že jakmile se ukázal skutečný rozsah krize, uchýlily se „vyděšené peníze“ (prostředky, které připlouvají do země, aby využily příznivých úrokových sazeb) do samotného jádra systému. Výsledkem byl pád eura a libry. Pokud to tak zůstane, může tento obrat znamenat zásadní zpomalení ekonomiky v USA.

Tomu se snaží USA předejít. Nejpravděpodobnější republikánská administrativa od 30. let minulého století vrhla na finanční trh obrovský objem peněz. Nejdůležitější opatření připravil ministr financí Henry Paulson. Nejprve přišla v březnu záchrana investiční banky Bear Stearns. Následovalo faktické zestátnění hypotečních gigantů Freddie Mae a Fannie Mac na počátku září. Freddie a Fannie tvoří tři čtvrtě všech nových amerických hypoték. Jejich převzetí zvýšilo americký státní dluh o ekvivalent ve výši dvou pětin národního příjmu. V dramatickém týdnu od 15. září se Paulson snažil zastavit paniku, která následovala po krachu Lehman Brothers nejprve tím, že použil půjčku ve výši 85 miliard dolarů k převzetí pojišťovny AIG, a poté oznámením o uvolnění 700 miliard dolarů na odkoupení pochybných aktiv, kterými jsou banky zavaleny, díky jejich předchozím speku-

lačním dobrodružstvím.

Limity

Tyto dramatické kroky odrážejí snahu státních manažerů zabránit tomu, aby americký finanční systém zkolaboval způsobem, jakým se to stalo na začátku 30. let. To, že je možné situaci srovnávat s 30.

následně obrátil, je důkazem velkých obav americké administrativy. To neznámá, že má finanční systém vyhráno.

Navíc akumulace kapitálu je hnána soutěživou rivalitou mezi jednotlivými kapitály. Každý z vedoucích států se snaží zajistit pro firmy, které sídlí na jeho území, co nejmenší zasažení krizí. Fluktuace směnných

upevnit americkou dominanci v tomto regionu s největšími nalezišti ropy na světě, a konečně každého umlčet.

Bilance Bushova tažení není dobrá. Administrativa může prohlašovat, že dokázala po strašlivých třech a půl letech okupace zajistit v Iráku určitou míru stability. Než výsledek „navýšení“ počtu amerických vojáků, je to spíše výsledek dvou politických dohod. První s Íránem, regionální mocností, které pádem Saddáma Husajna posílila, a šíitskými stranami, které mají napojení na Írán a které převažují v Al-Malíkiho klientské vládě. Druhá se sunitskými skupinami odporu, které ze začátku bojovali proti okupaci, ale byly ochotné se spojit s USA výměnou za peníze a ochranu jak před Al-Malíkiho vládou, tak sektářskými fanatiky z Al-Kajdy.

Problém této strategie je zřejmý. USA drží pohromadě dva druhy spojenců, kteří se navzá-

jem nenávidí. Jejich schopnost udržet tento rozpadající se spojenectví pohromadě se zhoršuje každým dnem – zejména když byl Malíkí schopen donutit Washington, i když neochotně, stáhnout své vojáky do konce roku 2011. Sunitské obrozenecké hnutí si stěžuje na Malíkího vládu, že perzekuuje jeho příznivce a odmítá uzнат americké sliby, podle kterých měli sunité získat místa v klientské armádě a policii. Zatím mlčí i Mahdího armáda Mukhtady al-Sadra, které se v sobě spojuje podporu šíitským chudým a odpor k okupaci. To ale nebude trvat navždy.

V Afghánistánu vedou USA a NATO válku, kterou nelze vyhrát, s nepřítelem, který porazil v 80. letech sovětskou armádu. O to nebezpečnější, že válku šíří do sousedního Pákistánu, kde pomohla svrhnout

lét, jak to mezi jinými udělal Greenspan nebo Mezinárodní měnový fond, ukazuje, jak vážně berou světové vládnoucí třídy současnou krizi.

Existují však limity toho, co může stát dělat. Paulson nechal Lehman Brothers padnout ze dvou důvodů. Prvním byla obava z toho, že pokud by tuto instituci zachránil, bankéře by to jen povzbudilo k dalším spekulacím, protože by očekávali, že je stát zachrání, pokud by jejich sázky nevyšly. Zadrhé, podle finančního teoretika Avinaše Persauda, po obrovském navýšení amerického státního dluhu „začaly úvěrové trhy počítat s možností, že by se americká vláda dostala do platební neschopnosti.“ Tento „neslýchaný vývoj“ znamená, že i Washington se musí starat o to, aby si udržel důvěru trhu. Skutečnost, že Paulson

kurzů je jako hra na černého Petra, kde země se silnou měnou tihnou k tomu, že jim klesá hospodářský výkon a roste nezaměstnanost, proto se rozhodnou svou měnu oslabit, čímž ono břemeno přenesou na země, jejichž měna posílila.

Větší ekonomická nestabilita na sebe vzájemně působí s geopolitickým pnutím mezi státy. To je nesmírně důležité, protože moderní kapitalistický imperialismus je definován prolínáním ekonomické a geopolitické soutěže. Po 11. září dominuje ve světové politice snaha Bushovy administrativy udržet globální americkou hegemonii za použití vojenské převahy. Dobyť Iráku mělo být klíčovým krokem v procesu, který měl zahájit přeměnu Blízkého Východu dle liberálního kapitalistického modelu, nadobro

Parvíze Mušarrafa. Při nástupu do funkce jeho nástupce, Asifa Ali Zardářiho, provedly Spojené státy přes afghánskou hranici útok pomocí komanda a raket. Hněv, který vyvolaly oběti na civilistech, může posílit jen pákistánský Taliban. Bush a Cheney možná odejdou z politiky tím, že zaútočí na Írán, možná v poslední zoufalé snaze zajistit Johnu McCainovi Bílý dům. Ale pouze zvláštní druh pravicových třetstenců, kteří udělali ze Sarah Palinové svou hrdinku, si může myslet něco jiného, než že to situaci ještě zhorší.

Bushova administrativa si nadrobila další problém – ne tak spektakulární jako bylo 11. září, ale potenciálně neméně vážný – tím, že vyprovokovala konfrontaci s Ruskem na Kavkaze. Jedním z klíčových rozměrů americké Velké strategie po studené válce bylo využívání slabosti Ruska k bezostyšnému rozšiřování EU a NATO do východní a střední Evropy, jako způsob jak Rusko obklíčit a rozšířit svůj vliv v Euroasii. Tato politika začala za Billa Clintona v 90. letech a Bushova administrativa ji rozšířila, dala svou plnou podporu spíše vratkým prozápadním režimům na Ukrajině a v Gruzii.

Využívat ruské slabosti se zdálo být nenákladnou politikou v době Jelcinova prezidentování v 90. letech. Rusko za Vladimíra Putina a jeho chráněnce a nástupce Dimitrije Medvědova je něčím úplně jiným. Ruské hospodářství nejvíce vydělalo na energetickém boomu posledních let. Putin obnovil účinnou politikou kontrolu nad ropným a plynárenským průmyslem. Zavedl pořádek do státní správy, obnovil vojenský potenciál a začal prosazovat druh autoritářského kapitalismu, jemuž je ideologicky ústřední halasný nacionalismus, hnaný tak daleko, aby zvrátil rozpad sovětského impéria.

Hazard

Za jakýchkoliv okolností by byla snaha rozšířit NATO o Ukrajinu a Gruzii, ruské klíčové hraniční zóny, nebezpečná. Za daných změn v rovnováze sil mezi Washingtonem a Moskvou je politika – tvrdě prosazovaná Bushem na summitu NATO v Bukurešti – vysoce pošetilá. Stejně jako v Iráku byla arogance potrestána katastro-

fou. Objevovalo se, jako obvykle, mnoho spekulací o tom, zda šlo o spiknutí či předem připravené vyhlášení války. Byl gruzínský gaunerský prezident Sákasvili povzbuzen k útoku na Jižní Osetii Cheneyem a dalšími pravičáky? Nebo se chytíl do pastí pečlivě nastražené šachovými hráči v Kremlu?

Možná je odpověď na obě otázky ano. Ale to samo o sobě je méně důležité, než tři zásadní výhody, na které se mohlo Rusko spolehnout. Zaprvé místní vojenská převaha – něco, co žádný objem zbraní, který se dostal Sákasvilimu od USA a Izraele, nemohl překonat. Zadruhé, jakákoliv vojenská pomoc USA Gruzii – něco, o co by se dalo požádat, pokud by Gruzie byla členem NATO – by vyvolalo riziko všeobecné války. Je vysoce nepravděpodobné, že by Bush i Cheney byli připraveni vést kvůli Gruzii termonukleární válku. V každém případě je v Afghánistánu a Iráku vázáno tolik vojenských sil USA, že možnosti Washingtonu jsou silně omezené.

Zatřetí, Putin a Medvěděv mohli hrát stejnou hru „rozděl a panuj“ mezi „novou“ a „starou“ Evropou. Státy východní a střední Evropy vidí ve svém členství v EU a NATO balíček, který jim nabízí přístup do liberálního kapitalistického klubu a bezpečnostní záruky proti Rusku. Během války s Gruzii ostře napadali Moskvu. Polsko si dokonce pospíšilo s podpisem vysoce nepopulární dohody o raketové základně.

Vedoucí evropské mocnosti, Francie a Německo, zaujaly velmi odlišný postoj. Už v dubnu vetovali akční plná členství NATO pro Ukrajinu a Gruzii. Také se ujistili, že summit NATO a EU zůstanou jen u slova a nepřejdou k činům. Dokonce i pravicová vláda Silvia Berlusconiho zaujala umírněné stanovisko ke Gruzii. Důvody k tomu jsou zcela nepoctivé, ale jeden z nich, energetická závislost EU na Rusku, se jen tak rychle nezmění.

Evropská produkce zemního plynu má v roce 2020 klesnout na polovinu stavu v roce 2006. Rusko má největší zásoby plynu na světě. Není to žádná věda domyslet si, že ruské dodávky plynu do EU se zvýší asi o 25 procent. Simon Blakey z Cambridge Energy Research Associates řekl pro Financial Times: „Rozsah vzá-

jemné závislosti je tak veliký, že skutečně není možné s tím něco udělat ani v rozmezí dvou desetiletí.“

To dává Rusku dlouhodobou výhodu, která mu umožňuje rozdělovat evropské spojení Washingtonu a tím mu znemožnit sjednotit je do šiku proti Moskvě. To je jeden z důvodů proč nedojde k nové studené válce. Nicméně nejdůležitějším důvodem je úpadek vojenské moci Ruska, a to i přes to, že se v posledním období snaží všelicos obnovit. SSSR vyšel z II. světové války jako největší pozemní mocnost v Euroasii. Od 70. let měl termonukleární arzenál a schopnost vojensky zasahovat všude po světě. V roce 1980 vyráběl Sovětský svaz 14,8 procenta celosvětové výroby, téměř polovinu co Spojené státy s 31,5 procenty.

V roce 2007, podle nejpriznivějších čísel (parita kupní síly), dosahovalo Rusko 3,2 procenta světového HDP, méně než v roce 1992, a hluboce za Spojenými státy s 21,6 procenty. Nejvyšší odhad vojenských výdajů v roce 2006 byl 70 miliard dolarů. Spojené státy měly 535,9 miliard dolarů. Rusko ztratilo ekonomicky a strategicky důležitá území na Ukrajině a ve Střední Asii a jeho populace stále klesá. Je také zranitelnější díky svému hlubšímu začlenění do globální ekonomiky než v éře státního kapitalismu (od nástupu Stalina do rozpadu SSSR – pozn. překl.). Od války v Gruzii zažilo Rusko významný odliv kapitálu. Moskevská burza se propadla od poloviny května do půlky září o 50 procent (což bylo částečně dáno také místní verzí úvěrové krize).

Ale tyto slabiny bychom měli vidět v kontextu. Propast mezi ekonomickými a vojenskými kapacitami Washingtonu a Moskvy jsou mnohem větší než během studené války. To znamená, že Spojené státy jsou skutečně jedinou globální imperialistickou mocností. Proto musí šířit své zdroje mnohem šířeji než jakýkoli jiný stát a je proto zranitelné tím, co historik Paul Kennedy nazval „imperiální přepětím“. Jedná se přesně o takovou krizi, která vyvěrá z pletek USA v západní Asii, a již dovedlo Rusko využít.

Moskva má stále ohromný vojenský potenciál, který

doznal značné obměny díky energetickému zlatému dolu. Moskva v Gruzii ukázala jednak svou vojenskou moc a jednak vůli prosazovat své vlastní imperiální zájmy podél svých hranic. Rusko asi nebude schopné postavit se USA globálně, ale soupeřit s vlivem Washingtonu v několika důležitých regionech, zejména v těch, kde jsou důležité energetické zásoby – zcela určitě na Kavkaze a ve Střední Asii a potenciálně také na Blízkém Východě.

Ukazuje to, navzdory přímátu USA, že současná globální politika je stále utvářena tím, co marxisté tradičně nazývají vzájemná imperialistická rivalita. A to bez ohledu na významnou redistribuci globální ekonomické moci jako výsledek překotného rozvoje Číny. Poprask kolem Číny jakožto nové supervelmoci je nesmysl. I kdyby nadále pokračoval její hospodářský růst na úrovni 8 až 10 procent ročně, zůstane i v nejbližších desetiletích chudou zemí.

Ale Čína má nakročeno stát se nejmocnějším státem Východní Asie, nejdynamičtější oblasti globálního kapitalismu za posledního čtvrt století. Když vezmeme, že Spojené státy se snaží dominovat tomuto regionu stejně jako Evropě a Blízkému Východu, a vezmeme čínský hlad po surovinách, který už dramaticky přebudoval tradiční vztahy závislosti v Africe a Latinské Americe, je nasnadě očekávat větší rivalitu mezi Washingtonem a Pekingem. Pentagon už byl požádán, aby Kongresu předložil zprávu o rozvoji čínského vojenského potenciálu.

Máme před sebou koktejl nestability. Hlavními zdroji nestability je interakce mezi krizemi poháněnými rozvojem kapitalismu na jedné straně a snahou USA uchovat si svou hegemonii na straně druhé. Nebezpečí, které tato interakce vyvolává, byla potvrzena válkou na Kavkaze.

Tváří v tvář upadající „jediné supervelmoci“ musíme oživit „druhou supervelmoc“, již se New York Times dovolávaly v době masových protiválečných protestů 15. března 2003. Ale tentokrát musíme tuto moc namířit nejen proti válce, ale i proti systému, který ji plodí.

PŘEKLAD JAN MÁJÍČEK

Stanovisko ke globální ekonomické krizi

1. Nebývalá vlna paniky, které zachvátila během několika posledních týdnů globální finanční trhy, naplnila obyčejné pracující lidi směsicí hněvu, zmatku a strachu. Všem je jasné, že současný kapitalistický ekonomický systém nefunguje, a že stojíme před velkým historickým milníkem. Co není jasné, je to, jaké budou následky a co se dá dělat.

2. – října 2008 potvrdil, že svět čelí vážné ekonomické krizi. Tato krize neoliberalní hospodářské politiky, která byla nastolena na konci 70. a začátku 80. let, zejména s deregulací finančních trhů a jejich rostoucí schopností zabývat se ve velkém spekulací napříč státními hranicemi. Nicméně skutečné příčiny úvěrové krize leží v dlouhodobé krizi ziskovosti, se kterou bojuje globální kapitalismus od konce 60. let. Opětovné navýšení míry zisku během 80. let a na začátku 90. došlo díky restrukturalizaci kapitálu a přiosťření míry vykořisťování bylo jen dílčí. Na konci 90. let se FED (americká centrální banka) snažila zabránit závažné ekonomické krizi tím, že zaplavila americkou a světovou ekonomiku levnými úvěry. Pracující, jejichž reálné příjmy buď stagnovaly nebo se propadly, byli povzbuzováni brát si půjčky, aby byla zachována poptávka po zboží a službách. Splasknutí spekulativní bubliny, která se soustředila na trhu nemovitostí, zahájilo v srpnu 2007 úvěrovou krizi.

3. Na rozdíl od dřívějších finančních krachů v neoliberalní éře – Mexiko 1994, Východní a Jihovýchodní Asie v roce 1997, Rusko v roce 1998 a Argentina v roce 2001 – ta současná začala v samotném srdci kapitalistického systému, ve Spojených státech. Šíří se světem a má vliv na celou světovou ekonomiku. Evropské banky byly největšími zákazníky pro hypotéky přebílené jako komplexní

finanční deriváty, které se se nyní staly bezcenné. Velké vývozní ekonomiky – Německo, Japonsko, Čína – jsou vtahovány do krize do té míry, do jaké se zcvrkávají trhy pro jejich zboží. Světová recese jako ty z poloviny 70. a začátku 80. let na pořadu dne.

4. Krize je zhoršována prudkým nárůstem míry inflace, zejména na u energií a základního spotřebního zboží. To je důsledek boomu světové ekonomiky, který byl poháněn úvěrovou bublinou během posledních let, a posílen aktivitami spekulativních investorů na ropných a dalších komoditních trzích. Vyšší inflace tlačí životní standardy dolů globálně a na globálním jihu ohrožuje samotné přežití mnoha chudých.

5. Odpovědi vedoucích kapitalistických států – a zejména USA – byla snaha podpořit finanční systém rozsáhlými státními intervencemi, včetně znárodnování či státem organizované záchrany největších bank a dalších finančních institucí. Tato politika udělala ohromnou díru do neoliberalní ideologie volného trhu. Její snahou ale nebylo ochránit pracovní místa, životní standardy a domovy obyčejných pracujících lidí. Šlo o snahu zachránit kapitalistický systém a ochránit šéfy velkých bank, kteří přežili proces fúzí a reorganizace před následky jejich spekulativních her. Socialisté, odboráři, antiglobalizační aktivisté by místo toho měli požadovat znárodnění bank bez kompenzací, aby přeměnily na nástroje k uspokojení potřeb pracujících a chudých.

6. Naši vládcové místo toho otevřeně zamýšlení přenést břemeno krize na záda pracujících a chudých. To je jasné z varování Evropské centrální banky i Banky Anglie před „vedlejšími efekty“ inflace. Říkají tím odborářům, že se nemají snažit o navýšení mezd, které by kompenzovalo zvýšení životních nákladů. To je posíleno dalšími opatřeními – např. v Británii dvouprocentním omezením na platy ve veřejném sektoru. Nikdo netvrdí, že nárůst mezd byl zodpovědný za zvýšení inflace – v mnoha zemích byly platy sníženy ještě před tím, než zrychlilo zvyšování cen. Částečně díky snižujícímu se tlaku na mzdy, požívaly během posledních let korporace vysokého nárůstu zisků. Tyto zisky se nyní dají použít k nárůstu mezd, který by ochránil životní standardy. Pokud šéfové reagují zvyšováním cen, leží odpověď v demokratické a veřejné kontrole hospodářství. Hnutí pracujících se musí také postavit institucím, jako jsou, v Evropě, Jednotný evropský akt, Evropská centrální banka, Pakt stability a růstu. Jejich úkolem je do EU pevně zapojit neoliberalní politiku, která byla odmítnuta v po sobě jdoucích referendech ve Francii, Nizozemí a Irsku, a která je překážkou k ochraně pracovních míst, životních standardů a domovů v současné ekonomické krizi.

7. Dalším rozměrem ekonomické krize je efekt, který má na rozjitřování konfliktů mezi světovými vládnoucími třídami. To je zřejmé z politického chaosu ve Washingtonu a z neshod uvnitř Evropské unie, jak se vypořádat s krizí. Projevuje se to také na úrovni globální. V srpnu 2008 ukázal konflikt mezi Ruskem a Gruzii, jak americká snaha upevnit svou pozici globálního hegemonu rozšiřováním NATO dále do Euroasie hrozí znovu rozdmýcháním meziimperialistické rivalita, která ovládala světovou politiku 20. století. I pokud by se USA podařilo zachránit bankovní systém, výsledkem bude ohromné navýšení amerického státního dluhu. Tím se stane americký kapitalismus v míře ještě větší než dosud závislý na ochotě vládců vysoce vývozních ekonomik Východní Asie a ropných šáhů půjčovat mu nadále peníze. Jak ukázala zkušenost 20. Století, větší

vzájemná ekonomická závislost – dnes především mezi Čínou a USA – může místo snižování geopolitického napětí, toto napětí živit. Americké válečné tažení, které začalo po 11. září bude pokračovat bez ohledu na to, kdo vyhraje volby, a proto zůstává naprosto nezbytné pokračovat v budování hnutí proti němu.

8. Vztah mezi ekonomickou krizí a třídním bojem je komplexní a je prostředkován politickým kontextem, ve kterém interagují. Navíc konkrétní kombinace ztrát zaměstnání a zvyšování cen v té které zemi bude mít dopad na to, zda se pracující pustí do bojovného odporu nebo vše demoralizované přijmou. Jisté však je, že v následujícím období budeme svědky velkých sociálních a politických hnutí, která tato krize a její důsledky vyvolají. Úkolem revolučních socialistů je, jako vždy, vrhnout se do těchto hnutí a pomoci jim být tak jednotná, bojovná a silná, jak jen to bude možné. Ať už jsou ale okolnosti jakékoli, musíme trvat na tom, že nečelíme pouze krizi neoliberalismu jako ideologie a politického stylu, ale kapitalistickému výrobnímu způsobu jako takovému. Obrovské utrpení a nestabilita, jež současná krize vyvolá, jsou důsledkem logiky kapitálu. Místo této logiky je třeba uplatnit logiku jinou, socialistickou logiku, založenou na demokratické a kolektivní kontrole hospodářství a skutečném plánování, ve které se pracující a spotřebitelé podílejí na směřování výroby tak, aby uspokojovala jejich potřeby. To znamená, že revoluční socialisté musí namířit své úsilí k budování svých organizací a také k rozvoji širší radikální levice, která může začít představovat důvěryhodnou a zásadovou alternativu ke kapitalismu.

KOORDINACE TENDENCE
MEZINÁRODNÍCH SOCIALISTŮ,
13. ŘÍJNA 2008

Politika digitálního

Právě probíhající výstava Zbigniewa Libery a Guma Guar v galerii Futura nejenom demonstruje dvě rozdílné vize levicového antikapitalistického boje, ale také ukazuje, jak je možné buď očistit digitální media a technologický rozvoj od kapitalismu nebo zůstat v pasivním podřízení vůči němu.

Jednou z hlavních příčin dematerializace umění a příchod videa a digitální fotografie jako mezinárodní „měny“ a primárního reprezentanta současného globalizovaného umění, bylo šíření globalizace, volného obchodu, komunikačních technologií a ustavení řady mezinárodních uměleckých institucí. Logika kapitalismu a institucí, které v jeho rámci působí (jak jsou muzea a galerie), vyžaduje ustavení určitého univerzalistického jazyka, (jinými slovy primárně srozumitelného evropským kurátorům, galeristům a publiku) stejně jako přizpůsobit fyzický vznik umění požadavkům těchto institucí, tj. aby se z nich staly standardizované formáty – lehké na přepravu a instalaci. Tento „formát“ způsobil to, že většina moderního umění vypadá postradatelně a jako vyrobená na běžícím pásu. Je to dáno tím, že technologie je často užitá nekriticky, stejným způsobem jako u kapitalistických výrobců. Takovéto jednoduché užití dělá službu kapitalismu a vede k většímu odcizení. Výstava Zbigniewa Libery a Guma Guar je dobrou ilustrací dvou přístupů.

Příspěvek aktivisticko-umělecké skupiny Guma Guar je

spontánním, uměleckým uchopením digitální technologie. Na své výstavě ukazují sérii portrétů antifašistických, anarchistických a anarchofeministických aktivistů naschvál vyfocených na mobilní telefon ze zadu, takže jejich tváře zůstávají skryté a my vidíme jen jak jsou k nám otočení zády a dívají se na ulici nebo na zeď pokrytou anarchistickými

v pozadí některých jednotlivců také ukazuje proces intenzivní práce a organizace, jež vytváří dojem odhodlání a serióznosti, zatímco kompozice náhodného vyfocení a pixelová kvalita fotografií vnášejí dynamismus jak do uměleckého gesta tak i do divákovi identifikace s antikapitalistickou „perspektivou“. Nízká kvalita a dostupnost telefonů s fotoaparátem jsou

a proces identifikace s anti-systémovostí, seberorganizací a nikoliv požadavek legitimacy, „právo“ na „svobodu slova“ atd., nebo pouhé umělecké gesto solidarity s antikapitalistickým bojem, jakým se stal projekt Meze tolerance.

Na stejném místě je také videoprojekce polského umělce Zbigniewa Libery, který je znám jako tvůrce fiktivních hraček jako „Lego. Koncentrační tábor“.

Projekce je sérií fotografií falešných, těžce vyzbrojených guerill pochodujících a odpočívajících v čemsi, co vypadá jako národní park někde v Polsku, proplétající se s částí textů a ilustrací z knih a deníků. Obraz maskulinity guerilly je údajně „podkopán“ fetišizací zbraní a vojenských uniforem, příležitostným homoerotismem a záměrně nezdařeným pokusem vykreslit účastníky

jako revolucionáře. Celkově se to zdá být buď slabou představitostí, nebo automatickým a podvědomým opakováním nějaké velmi nudné postmoderní „ironie“. Video projekt je použit pouze jako vakuový čistič, který má dostat všechny fantazie a fetiše, které kdy autor měl jen proto, aby je pak napumpoval do diváka. Je jednoduše pohodlné to takto použít a je to tak používáno.

Výstava je součástí prvního patra galerie Futura, kde vedle sebe vystavují mladí a starí umělci. Doufejme, že brzy se zde objeví další politikou nabité výstavy.

ANTON NIKOLOTOV

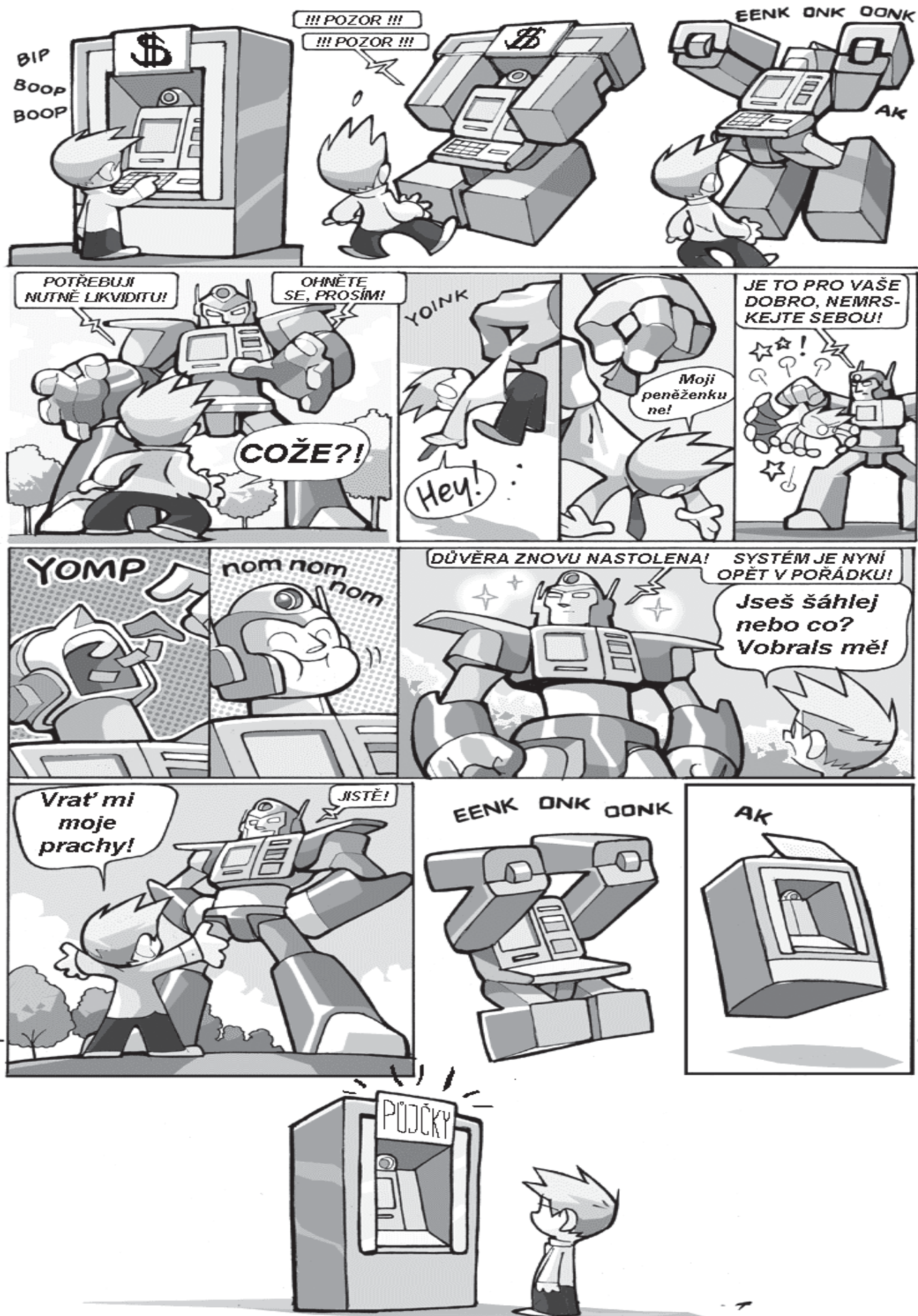

kými plakáty nebo grafity. Na jedné straně je ukrývání tváří nezbytností, aby aktivisté zůstali anonymní, na straně druhé je to zajímavá, estetická metoda. Při prvním pohledu se na fotografiích objeví běžní jednotlivci, každodenní mladí lidé ve městě, potom vás ale donutí koukat se stejným směrem jako aktivisté. Podtrhávání každodennosti (ačkoliv někteří z nich mohou být od pohledu považováni za anarchisty) přivádí diváka ke ztotožnění se s aktivistou a k představení si, jaké je to být na jeho místě. Skutečně se zdá, že dílo chce říci: „ty a my se díváme na svět ze stejné perspektivy.“ Monitory, množství papírů, výstisků, plakátů a dalších věcí

tímto dílem transformovány do pocitu bezprostřednosti a nedotknutého realismu, který vytváří relevantní esteticko-politické gesto.

Guma Guar je známá, kromě jiných projektů, také z výstavy Meze tolerance na Staroměstské radnici v Praze, kde vystavovali materiální dnes zakázaného Komunistického svazu mládeže (KSM), čímž vyvolali debatu ohledně zákazu samotného.

Ačkoliv současné výstava ve Futuru není hlavním dílem této skupiny a zřejmě nevyprovokuje tolik „kontroverze“ jako jiná její díla, zdá se to být mnohem podstatnější čin, než jakým byl projekt s KSM. O co jde v tomto díle je akt

Jsme aktivní v hnutí proti základnám USA

Organizujeme protesty proti Bushově "nekonečné válce"

Jsme aktivní v hnutí proti globalizaci korporací

Jsme proti školnému, deregulaci nájemného, sociálním škrtům

ZDOLA

PROTI

GLOBÁLNÍMU

KAPITALISMU

☐ Chci více informací o SocSol a jejích aktivitách

☐ Chci se připojit ke skupině Socialistická Solidarita

Jméno:

Adresa:

Telefon:

E-mail:

Vyplněný ústřížek pošlete na adresu: Socialistická Solidarita, Poste restante, 160 41 Praha 6.

PŘIDEJTE SE K SOCSOL!

Za čím stojíme

Proti kapitalismu

Kapitalismus dnes nedokáže řešit nejzákladnější problémy lidské společnosti či přímo jejich řešení znemožňuje. Tím nejenže brání dalšímu pokroku na cestě ke svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti, nýbrž ohrožuje i samu existenci lidstva. Celá dnešní společnost žije z výsledků práce námezdně pracujících většiny obyvatelstva.

Pouze kolektivní převzetí celospolečenského bohatství pracujících a demokratické plánování, řízení výroby a distribuce jejich výsledků mohou vést k svobodnější, demokratičtější a sociálně spravedlivější společnosti.

Dnešní systém je v principu nereformovatelný. Struktury současného parlamentu, armády, policie a soudní moci byly vytvořeny vládnoucí třídou a jsou konstruovány tak, aby bránily její výlučné postavení.

Stejně odmítavý postoj zaujímáme k minulému režimu z let 1948-89 (a také k ostatním režimům ve východní Evropě, Číně, apod.), který nepovažujeme za socialismus, nýbrž za státně byrokratickou formu kapitalismu. Místo toho se hlásíme k tradici levé opozice proti těmto režimům.

Za socialismus zdola

Podporujeme boje pracujících za kratší pracovní dobu, vyšší mzdy, lepší pracovní podmínky, za bezplatnou lékařskou péči a sociální zabezpečení, za rovný přístup ke vzdělání a informacím a všechny jejich ostatní emancipační snahy. Místo parlamentní politiky prosazujeme alternativu nezávislé aktivity pracujících prostřednictvím stávek, kampaní, manifestací, apod.

Jen sami pracující mohou dosáhnout svého vlastního osvobození. Místo institucí kapitalistického státu navrhujeme systém společenské samosprávy, tedy úplné rozšíření demokracie do všech sfér společenského i hospodářského života.

Solidarita

Úsilí o socialismus je součástí celosvětového boje. Prosazujeme solidaritu s pracujícími v jiných zemích. Jsme v zásadní a aktivní opozici vůči všemu, co proti sobě staví pracující různých zemí, různé barvy pleti, různé národnosti, různého pohlaví, sexuální orientace či profese. Podporujeme tedy kampaně a boje proti rasismu, za úplnou politickou i ekonomickou rovnost žen a mužů, proti diskriminaci homosexuálů a lesbiček, apod.

Fašismus považujeme za akutní hrozbu pracujících tříd a svobodám a demokratickým právům, které v minulosti vybojovala. Boj proti fašismu je pro nás navýsost aktuální a prioritní.

Revoluční organizace

Aby bylo možno efektivně prosazovat tyto myšlenky, je třeba, aby se nejbojovnější části pracující třídy, studentstva a mládeže zorganizovaly v revolučně socialistickou stranu, jejíž zárodkem chceme být. Vybudovat takovou stranu je možné pouze účastí ve skutečném dělnickém hnutí a aktivitou v masových organizacích pracující třídy – například v odborech.

Ostatním pracujícím chceme v praxi ukázat, že zájmy reformistických předáků odborů, sociální demokracie nebo komunistické strany nejsou totožné s jejich zájmy. Vyzýváme všechny, kdo souhlasí s našimi základními tezemi, aby se k nám připojili.

www.socsol.cz

Dvojí standardy

Jednou jde o teroristu po druhé o bojovníka za svobodu. Jednou jsou to spojenci, podruhé úhlavní nepřátelé. V zahraniční politice Spojených států dochází k souběhům hodnocení jedné činnosti dvěma způsoby často. Ne zřídka dochází také k vyslovené lži. Jediným měřítkem jsou pak zájmy USA a to, jak jednotliví aktéři zapadají do jejich plánu.

To jsme mohli vidět s katastrofálními důsledky v Iráku. Spojené státy odůvodňovali svou invazi tím, že Saddám Husajn má zbraně hromadného ničení a je napojen na Al-Kajdu. Ani jedno se nepotvrdilo. Co se ale nepříznává, je fakt, že Donald Rumsfeld, jako zvláštní vyslanec prezidenta Reagana, Husajnovi tyto prostředky pro výrobu biologických zbraní hromadného ničení prodal. Rumsfeld byl v letech 1977-85 výkonným ředitelem farmaceutické společnosti G. D. Searle & Co. Tato společnost na zmíněném obchodu s jedovatými látkami vydělala více než milion dolarů. Dosavadní okupace Iráku stála život jeden milion jeho obyvatel a ze čtyř dalších jsou uprchlíci.

Spojení s Al-Kajdou byla taky lež. Za to je dobré si připomenout, že to byl Zbigniew Brzezinski, bývalý porad-

ce pro národní bezpečnost prezidenta Cartera, který stál za podporou mudžahedínů v Afghánistánu. Když se ho ve francouzském tisku ptali, zda to není nebezpečná politika, zbrojit a cvičit tyto skupiny, odpověděl jim, že co je to pár rozzloubených muslimů.

Spojené státy ale mají i jiné kostlivce ve skříni. Nejznámější a zároveň nejděsivější je tzv. School of the Americas. Branami tohoto teroristického výcvikového tábora prošlo na šedesát tisíc příslušníků paravojenských jednotek vyvíjených ve vraždění a plošném vyhlazování obyvatelstva, sabotážích, psychologické i partyzánské válce. Mezi jejími absolventy byli budoucí diktátoři Hondurasu, Ekvádoru, Argentiny a mnoha další latinskoamerických a karibských zemí. Byl mezi nimi Manuel Noriega, prezident Panamy. Po tom, co se rozhodl dále nespolupracovat s USA, poznala Panama brutální vojenskou akci, která připravila o střechu nad hlavou na dva tisíce Panamců. Letecké bombardování pak podpořily i akce pozemních jednotek, které vypalovaly městské čtvrti a jsou zmínky i o popravách civilistů v ulicích.

CIA se za přímého dohledu prezidenta Regana podílela na výcviku a financování teroris-

tických jednotek Contras. Ty se během svého působení od 80. let dopouštěly útoků na zdravotnická střediska a jejich zaměstnance, mučení a poprav civilistů, včetně dětí, znásilňování žen. Počty jejich obětí se počítají na tisíce. Vše se dělo buď v přísném utajení, nebo pod pláštěm boje za demokracii.

Stejný dvojitý metr je uplatňován Spojenými státy v přístupu k Blízkému východu. Podporují přinejmenším autoritativní ne-li rovnou diktátorské režimy v Saudské Arábii, Egyptě, Kataru. Na své nedávné cestě prezident Bush domluvil vojenské zakázky za dvacet miliard dolarů právě pro tyto režimy. To, že jsou v Egyptě zatýkáni odboráři a lidsko-právní aktivisté ale nevadí, obchod je obchod.

Hizballáh byl během izraelsko-libanonské války nálepkován jako teroristická organizace. Bylo třeba opět ukázat, kdo je ten správný a komu máme fandit. Jenž Hizballáh je politická strana, která získala v libanonských volbách celkem slušné zastoupení, provozuje řadu nemocnic a center sociální pomoci. Už dávno se vzdala programu na vytvoření islámského státu a spolupracuje s organizacemi gayů a lesbiček. Ano, čtete dobře.

Na druhou stranu to máme kosovskou organizaci UCK, která by mohla být označena za teroristickou hned. Její předák Hašim Thaci by už dávno stál před mezinárodním soudním tribunálem v Haagu, kdyby nebylo oněch dvojitých standardů. A toho, že USA mají v Kosovu jednu z největších vojenských základů v Evropě.

Americký radar v Česku

Při letmém pohledu na americkou zahraniční politiku není divu, že drtivá většina občanů ČR radarovou základnu dlouhodobě odmítá. Nechtějí se stát součástí cynické hry velmocí. Bývalý prezident Havel se o umístění základny vyjádřil jako o službičce, kterou jim dlužíme. Těžko říct za co. Do první světové války USA nevstoupily, aby vzniklo Československo. To byl vedlejší produkt a rozbití podunajské monarchie se Spojeným státům hodilo. Na konci druhé světové války se zase Spojené státy dohodly o sférah vlivu se SSSR a bylo. Ani studená válka se nevedla kvůli Československu. O radaru se konec konců dohadují opět Rusové a Američané. A opět o nás bez nás.

JAN MÁJÍČEK

Předplatte si Solidaritu

- ☐ Chci si předplatit následující čísla v ceně 100 Kč (včetně poštovného - dotujeme polovinu)
- ☐ Distribuční předplatné - chci si předplatit exemplářů časopisu.

Jméno:.....

Adresa:.....

Telefon:.....

Vyplněný ústřížek zašlete na adresu: Socialistická Solidarita, Pošte restante, 160 41 Praha 6, nebo objednávejte na info@socsol.cz. Info: 775205682

Konference:

Protiraketová obrana USA v Evropě

1. a 2. listopadu, Praha, Filosofická fakulta
Univerzity Karlovy

Protiraketová obrana v souvislostech mezinárodního práva

Technicko-vojenské aspekty umístění radarové základny na území České republiky

Zahraniční a bezpečnostní politika Evropské unie

Zdravotní a ekologické dopady radarové základny

www.nezakladnam.cz